

DANIŞTAY KANUNUNUN TADİLİ HAKKINDA

Yazan: Kemal Galip BALKAR

Danıştay Baş Kanun sözcüsü Sayın Kemal Galip BALKAR'ın, Danıştay Kanununun hangi noktalarının, ne sebeplere binaen ve ne suretle tādile muhtaç olduğuna dair, hazırladığı ve Danıştay Birinci Başkanlığına takdim ettiği mütalâanameyi, kendi müsaadeleriyle, Dergimizde yayınlıyoruz..

Baş Kanun Sözcülüğüne hitaben yazılan 22/11/1948 tarih ve 61701 sayılı tezkere ile Danıştay Kanununun hangi noktalarının ne sebeplere binaen ve ne suretle tādile muhtaç olduğuna dair mütalâa istenmektedir.

Bu husustaki mütalâanın hazırlanması için bugün kanun sözcüsü sıfat ve salâhiyeti ile vazife gören beş zattan başka son günlerde yardımcılığa nakledilen Salih Aktan ve Mehmet Nomer'den düşüncelerini tesbit eylemelerini rica ettim. Bu düşünceler 29/11/1948 tarihinde reisliğimde yapılan bir toplantıda tetkik ve müzakere edilmek suretiyle bu rapor hazırlanmıştır. Raportörlük vazifesi Aydın Tuncay tarafından ifa edilmiştir. Bu toplantıya iştirak etmiş olsun olmasın yukarıda hüviyetleri belirtilen zatların düşünceleri bir kül teşkil edecek şekilde birbirine bağlanmış ve böylece bu rapor herkesin münderecatına iştirak eylediği bir bütün haline getirilmiştir. Görüş ayrılıkları beliren noktalarda ise ekseriyetin iltizam eylediği fikir rapora alınmıştır.

Raporun hazırlanmasında takip edilen usul hakkında bu izahatı verdikten sonra kanun sözcülüğü müessesesinin düşüncelerini sıra ile aşağıya dercediyorum.

1 — Danıştay Kanununda gördüğümüz ilk noksan şudur :

Birinci madde, Danıştayın kuruluşunda, kanun sözcüleri ile yardımcıları dışarıda bırakmıştır. Halbuki kanun sözcüleriyle yardımcılarının Danıştay çalışmalarında hisselerine düşen vazifenin mahiyeti nazara alınınca bunların kuruluşu ithal edilmiş olanlardan farklı bulunma-

dıkları kolayca anlaşılır. 4904 sayılı kanuna bağlı kadro cetveli tetkik edilirse birinci başkan, daire başkanları, üyeler, baş kanun sözcüsü, kanun sözcüleri ile muhtelif derecelerden yardımcıların bir gurupta toplandığı, Danıştayda vazife ifa eden idare ve hesap memurları ile kâtiplerin başka bir gurupta yer aldıkları müşahede edilir. Danıştayda çalışmaların böyle iki guruba ayrılması pek tabiidir. Zira başyardımcılar üçüncü maddenin G fıkrası hükmüne tevfikan üye olabildiğine ve kanun sözcülerinin yardımcılarda aranılan nitelikleri haiz olmaları lüzumu beşinci maddede tasrih edildiğine göre menşeleri ve yetiştirme şartları aynı olan ve zamanla bir kısmı diğer kısmın yerini almağa namzet bulunanları bir gurupta birleştirmekte işin icabı ve hukuk mantığı bakımından fayda vardır.

Bu mucip sebeplere binaen birinci maddeyi "..... 28 üyeden, bir baş kanun sözcüsü ile dokuz kanun sözcüsü ve şu kadar yardımcıdan kurulmuştur.", şekline getirmek lâzımdır.

2 — Üyelik için yaş kaydı,

Bunlardan sonra üye seçilebilmek için mevcut olan "kırk yaşını ikmal etmiş olmak,, şartı da üzerinde ayrıca durulmağa değer bir nokta halini almaktadır. Şimdiki gibi üç senede bir terfi esası üzerinden bida-yeten lisan bildiği için 35 lira ile tayin edilen ve normal olarak 22 yaşında memuriyete intisap eden bir kimse terfi müddeti üç sene olduğuna göre 80 lirayı 15 ve 90 lirayı ise 18 sene sonra alacaktır ki o tarihte bu zatın barem esaslarına göre — başyardımcılık veya onun muadili bir kadroda bulunduğu takdirde — üye seçilmesine başka bir mâni bulunmadığı halde sırf yaş kaydı dolayısıyla bu payeyi ihrazı, beşinci derecede ise dörd, dördüncü derecede ise bir sene için mümkün olamayacaktır. Buna mukabil yaşı müsait bulunduğu takdirde 80 lirayı alan ve diğer şartları da haiz olan bir kimsenin üye seçilmesi pekâlâ mümkündür. Şu vaziyet karşısında maaş noktasından daha yüksek bir derecede bulunan bir kimsenin 40 yaşını ikmal etmemesi sebebiyle üye seçilmesine imkân olmadığı halde daha aşağıdaki bir zatın yaşı müsait bulunduğu takdirde üye seçilmesi mümkün olmaktadır. Bu sebeple yaş kaydının ya tamamen kaldırılmasının veya 35 olarak tadilinin iktiza ettiği neticesine varmaktayız. Nitekim memleketin üç sahada en yüksek mercileri olan Danıştay, Yargıtay ve Sayıştaydan yalnız Danıştayda bu şekilde kırk yaş kaydı mevcut olup Yargıtayda böyle bir tahdit bulunmamakta, Sayıştayda ise 35 yaş kaydı mevcut bulunmaktadır.

3 — Kanun sözcülerinin üyelikleri,

Hâlen yürürlükte bulunan kanunda üye olmak için aranan vasıflar arasında Danıştay başyardımcılığında en az üç sene bulunmuş olmak hususu derpiş edilmiş, fakat Danıştay câmiası içinde başka memuriyetlerde bulunanların üyeliği bahis mevzuu edilmemiştir. Bunun sebebini 4904 sayılı kanun haline gelen lâyihayı tanzim edenlerin 3546 sayılı kanun esaslarından ayrılmağı düşünmemiş olmalarında ve B. M. M. nin kanun sözcülüğü müessesesini bizzat ihdas ve teşkil eylemiş bulunmasında aramalıdır. Müddeiumumilik vazifesinin başmuavin ve muavinlere tevdi edilmiş bulunduğu zamanlara ait olan bu hüküm o vakit yerinde bulunmuş idi. Lâkin 4904 sayılı kanunla kanun sözcülüğü ayrı bir müessese haline getirilince kanunun muhtelif hükümlerini bu müessese ile âhenkleştirmek lüzumu hasıl olmuştur. Çünkü başyardımcılıkta üç sene bulunanlar üye seçilebileceğine göre başyardımcılığa maaş noktasından muadil veya onun fevkinde bir derecede bulunan kanun sözcülerinin de üye seçilememesi kanunun maksat ve gayesine aykırı düşer. Başyardımcı derecesini veya onun fevkinde bir dereceyi ihraz eden kanun sözcülerinin de üyelik bakımından aynı ehliyeti haiz buldukları izahıtan varestedir. Nitekim meri olan kanunun bu boşluğunu göz önünde tutan Büyük Millet Meclisi başyardımcı veya onun fevkindeki dereceyi ihraz etmiş olan kanun sözcülerinden de üye seçerek yukarıdaki görüşümüzün doğruluğunu belirten misaller vermiştir.

Bu sebeplere binaen kanunun ikinci maddesine bir fıkra ilâvesi suretiyle bu boşluğun doldurulması hayırlı olacaktır.

4. — Kanun sözcülerinin tayinleri

Hâlen yürürlükte bulunan kanunun 5 inci maddesine göre kanun sözcülerinin tayinleri Danıştay Birinci Başkanının teklifi üzerine Başbakanın kararı ve Cumhurbaşkanının onayı ile yapılmaktadır. Malûm olduğu üzere 4904 sayılı kanunla ayrı bir müessese halinde ve idare noktasından baş kanun sözcüsüne bağlı olmak üzere bir kanun sözcülüğü teşkilâtı ihdas edilmiştir. Buna nazaran bu zevatın tayinlerinde işin icaplarına uygun surette değişiklik yapılması lüzumlu görülmektedir. Şöyle ki, kanun sözcüleri Baş Kanun sözcüsünün teklifi, Danıştay Birinci Başkanının tavassutu, Başbakanın kararı ve Cumhurbaşkanının tasdiikiyle tayin kılınmaktadır. Bu tayin şeklinin kabulü halinde baş kanun sözcüsü beraber çalışacağı ve tezkiye edeceği kanun sözcülerini intihapta âzamî titizliği gösterecek ve bu şekil Danıştayın çalışmalarında inkişaf sağlayacaktır. Nitekim 3546 sayılı kanuna ait Dahiliye Encümeni mazbatasının ikinci maddesinde "Şurâyı Devlet Müddeiumumiliği vazifesini Şurâyı Devlet Reisi tarafından muavinlerden birine muvakkat

olarak tevdi edilmesi bu makamdan beklenen semereyi tam olarak vermemekte olduğu tecrübelerle tahakkuk etmiş bulunduğundan müddeiumumiliğin müstakil bir müddeiumumilik ihdası ve müddeiumuminin de âza derecesinde olarak B. M. M. nce intihabı muvafık olacağı düşünüldü" denilmekte ve 4904 sayılı kanunla da kanun sözcülüğü müstakil bir müessese haline getirilmekle bu temenni esas itibariyle tahakkuk ettirilmiş bulunmaktadır. Tayin keyfiyeti bu günkü şekilde kaldığı müddetçe bir kanun sözcüsünün yardımcılığa alınabilmesi mümkün olacak ve şu vaziyet karşısında esas istiklâl hedefi ortadan kalkacaktır.

Keza 4904 sayılı kanun lâyihasının Adalet Komisyonunda müzakeresi sırasında bu hususlar komisyon âzasından Konya Milletvekili Hulki Karagülle tarafından pek açık surette ortaya atılmış ve o zaman izhar edilen bu endişenin ne kadar haklı olduğunu son tayinler meydana koymuştur.

5 — Danıştay memurlarının inzibatî cezalarına dair olan 7 nci maddenin tadil ,

Danıştay Kanununun 7 nci maddesine göre idare komisyonu bütün memurlar hakkında disiplin cezası tatbik etmekte ve bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde Danıştay Genel Kuruluna itiraz edilebilmektedir.

Malûm olduğu üzere Memurin Kanununun 53 üncü maddesinde "tayinleri merkeze ait olan memurlar hakkında vekâlet inzibat komisyonları, vilâyete ait bulunanlar hakkında vilâyet inzibat komisyonları karar ittihaz ederler. Ancak vali ve müsteşarlar ile umum ve birinci sınıf müdürler hakkında karar ittihazı... Şurayı Devlete aittir., denilmekte ve 3546 sayılı kanunun muaddel 14 üncü maddesine göre de bu kimseler hakkında inzibatî ceza tayini İkinci Daireye ait bulunmaktadır. Danıştay başyardımcıları ve bunların muadili ve fevkindeki kanun sözcüleri maddede yazılı memuriyetlerle hemseviye bulduklarına göre bu zevât hakkında mezkûr cezaların İkinci Dairece verilmesinin daha doğru ve maddenin buna göre tadili münasip olacağı mülâhaza edilmektedir. Diğer kanun sözcüleri ve yardımcıları hakkındaki cezaların da İkinci Dairece verilmesi bunların tayinlerinin millî irade ile yapılması ve diğerlerinden tefriki için ortada muhik bir sebep de bulunmaması bakımından yerinde görülmektedir. İdare hesap memurları ve kâtipler hakkındaki cezaların ise idare komisyonuna bırakılması uygun bulunmuştur. Zira, bunlar meslek memuru değildir. Yukarıda bütün Danıştay memurlarını iki kısma ayırdığımızı göre burada da aynı tefrika riayet ederek bunlar hakkındaki komisyon tarafından verilen kararlar aleyhine Beşinci Daireye

müracaat edilmesi bu raporun umumî mantıkına uygun olur. Meslek memurları hakkında inzibatî ceza vermek salâhiyeti ikinci Daireye bırakıldığı takdirde buna karşı vuku bulacak itirazların D. D. Gn. K. nca tetkiki ve kanununun 27 nci maddesine bu esasa uygun bir kaydın ilâvesi icap eder. İnzibatî cezalara karşı vuku bulan itirazlar idarî dâva mahiyetini haiz bulduklarından diğer devlet memurları için mevcut olan kazaî teminattan Danıştay memurlarının mahrum edilmesi mevzuatımızın sistem ve ruhuna aykırı düşmektedir. İdarî bir takım mülâhazaların bu gibi kazaî teminat bahsinde müessir olmaması ise hukukî bir esastır.

6 — Hariçten memur alınması ve terfi süreleri,

Kanunda yapılmasını düşündüğümüz esaslı değişikliklerden biri de Danıştay meslek memurlarının 2/3 ünü Danıştayda yetişenlerin teşkil eylesini temin edecek surette kamuna hüküm konmasıdır. Bu usul kabul edilirse Danıştayın kuvvetli, tecrübeli, içtihatlı vâkıf mümtaz bir kadroya sahip olması kolaylaştırılır, ve mesainin verimi arttırılır. Gerçi bu usul Danıştayın bugün dahi bir mevzu olarak önünde duran ve halline mecbur bulunduğu uygun vasıfta hizmete talip kimseler bulmak meselesini biraz daha ağırlaştırır. Lâkin bu güçlüğü yenememek endişesi kanaatimizce bizi prensipten fedakârlık etmeğe doğru götürmemelidir.

Mülkiye âmirlerine verilen temsil ödeneğini bir tarafa bırakarak sadece Danıştay mensupları ile adli kaza müntesipleri arasında bir mukayese yaparsak Danıştayda çalışanların adalet teşkilâtında çalışan meslektaşlarına nisbetle fazla ödenek almağa daha çok istidatları olduğu anlaşılır. Şöyle ki: Umumî olarak adalet teşkilâtında çalışan hâkimler fertler arasındaki ihtilâfları hallederler. Fertlerin bu teşkilât mensupları karşısındaki vaziyetlerini âdeta bir kayanın başında en yüksek perdeden haykırarak nutuk irat eden muhteşem bir zatı derenin en çukur noktasından dinliyenlerin haline benzetmek mümkündür. Bu dinleyicilerin sesi kayaların tepesine kadar yükselmez yahut pek büyük güçlkle ve hafifliyerek oraya kadar gidebilir. Bundan başka adli hâkimlerin tatbiki ile mükellef buldukları hükümler birer mecelle haline getirilmiş olduğu gibi onların mesaisi her nevi şerhlerle nazari bilgileri arttıran ve kuvvetlendiren çeşitli eserlerle geniş ölçüde kolaylaştırılmıştır. Buna karşı idarî kaza sahasındaki müşahedelerden elde ettiğimiz netice şudur: Mevzuat parça bohçası halinde, altı üstünü tutmaz denecek kadar dağınık vaziyettedir. Bu metinlerle bunların mesnedini teşkil eden hukuk prensiplerini araştırıp bulmak ve birbirine bağlı böylece kurulan esaslarla hâdiseler arasındaki alâka ve irtibatı âdeta keşfelemek başlı başına

orijinal bir eser meydana getirmektir. Bu netice ancak derin bir vukuf ve sarsılmaz bir azimle devamlı surette çalışmanın mahsulü olabilir. İş bununla da kalmaz, Danıştay hâkimleri memleketin idaresini temin eden âmme hizmetlerini idare eden icra uzuvlarını Bakanlar Kurulundan itibaren kademe kademe genişliyen idare âmir ve memurlarının muamele, karar, fiil ve hareketlerini murakabe ederler. Mevzuun çetinliğine inzîmam eden bu durum verilecek kararların hak ve adaletle uygun olması için daha yüksek bir ruh selâbeti ve daha metin bir seciyeye ihtiyaç gösterir. Bu yüksek vasıfları nefsinde toplayan gençler bu günkü geçim darlığı karşısında adli kaza teşkilâtında çalışmayı idarî kazanın câzibesine tercih ederlerse onları mazur görmek lâzım gelir. Bu mülâhazalar fazla vakit kaybetmeden hastalığın tedavisi için lüzumlu tedbirlerin alınmasını zarurî kılmaktadır.

7 — 3546 sayılı kanunun 23 üncü maddesinin tadili,

“A., bendi :

Danıştay Kanununun 23 üncü maddesinin A bendinde “rüyeti adli mahkemelerin vazifesi dışında bulunan meseleler hakkındaki idarî fiil ve kararlardan dolayı hukuku muhtel olanlar tarafından açılacak dâvalar” denilmektedir. Ancak metindeki “rüyeti adli mahkemelerin vazifesi dışında bulunan” kaydı tatbikatta Uyuşmazlık Mahkemesine kadar intikal eden bir çok ihtilâflara sebebiyet vermekte ve idarî fiil ve kararlardan mutazzar olanlar tarafından açılan tazminat dâvalarının da adalet mahkemelerince tetkiki ve Danıştayın rolünü yalnız iptal davalarına hasrı gibi gerek Anayasanın 51 inci ve gerek Danıştay Kanununun 23 üncü maddesine aykırı neticelerin meydana gelmesine yol açmaktadır. Bu anlayış tarzını ortadan kaldırmak ve idare mahkemeleri ile adalet mahkemeleri arasındaki Anayasaya dayanan vazife bölümü prensibinin tam olarak tatbikini temin eylemek üzere “Rüyeti adli mahkemelerin vazifesi dışında bulunan” ibaresinin metinden tayyî lâzımdır. Ancak kanun vazî mahiyeti itibariyle idarî kaza tarafından halledilmesi lâzım geldiğine şüphe caiz olmayan bazı ihtilâfları adalet mahkemelerine bıraktığından bu ibarenin tayyî bu imkânın büsbütün selbedildiği mânasına gelebilir. Bu telâkkiye mahal vermemek için maddenin sonuna “şu kadar ki rüyeti sarîh olarak adalet mahkemelerine tevdi edilen hususlar müstesnadır., gibi bir hüküm eklenmesi icap eder. Nitekim hâlen mülga 669 sayılı kanunun 19 uncu maddesini istihlâf eden Danıştay Kanununun 23 üncü maddesindeki bu kaydın daha o zamanlar Adliye Encümenince konulduğu ve bununla da idarî kazanın adli kazaya bırakılan hususlara tecavüzünün önüne geçilmek istenildiği anlaşılmaktadır. Haki-

katene 669 sayılı kanun haline gelen hükümet lâyhasında ve bu lâyhaya Dahiliye Encümeni tarafından verilen şekilde mezkûr kayıt yokken Adliye Encümeninde bu ibare konulmuş ve mazbatada 21 inci maddenin A fıkrası, mahakimi nizamiyeye ait mesaili Şurâyı Devlet vezaifinden hariç bırakacak sarahatı şâmil görülmemesi hasebiyle tadilen tesbit edilmiş denilmek suretiyle izah edilmiştir.

Yirmi seneyi aşan tatbikat devresi böyle bir endişeye mahal olmadığı, bilâkis adli kazanın bu ibare yüzünden devamlı surette idarî kaza sahasına girmekte bulunduğunu göstermekte, uyuşmazlık mahkemesine gelen işlerin mühim bir kısmı bu noktadaki anlayış farkına dayanmaktadır.

“C” bendi :

23 üncü maddenin C bendindeki “İdarî fiil” ibaresinin de maddeden çıkarılması lâzımdır. Zira fiil iptale mevzu olamaz. Bir hedim fiili iptal edilemez. Olsa olsa fiilin dayandığı karar iptal edilebilir ki bu takdirde fiilden bahsetmek lüzumsuzdur. Esasen hükümetin tanzim eylediği ve 3546 sayılı kanun haline gelen projede “İdarî fiil” kelimesi mevcut değildir. Bunlar Adalet Komisyonu tarafından “İdarî muamele” kelimelelerinin yerine konulmuş, fakat bu değişikliğin mucip sebepleri komisyon raporunda izah edilmemiştir.

İptal dâvalarının ancak, hükümsüz bırakılmak, hukuk âleminde mevcudiyetleri silinmek istenilen kararlar ve muameleler aleyhine açılacağı umumiyetle kabul edilmiş bir keyfiyettir (1).

8 — Vazife ve süre aşımı gibi hususların mevcudiyetini ilk dâva dilekçelerinden açıkça anlaşılmasında ise bu dilekçelerin tebligata sevk edilmeden reddi cihetine gidilmesi, adaletin esaslı şartlarından birini teşkil eden süratin temini bakımından bir noktanın daha kanunda yer almasını isabetli bulmaktayız. Maksadımız eğer ilk dilekçeden vazife, merci tecavüzü gibi yukarıda zikrettiğimiz hususların mevcudiyeti açıkça anlaşılmasında ise böyle dilekçelerin tebligata tabi tutulmadan reddidir. Bu yolda hareket mevzuatta yer almış bulunan bazı müddetlerin baş vurular lehine olarak geçirilmesine bir dereceye kadar yarayacaktır ki bu da ikinci bir sebeptir. Teklifin kabulü takdirinde bu işlerle meşgul olmak üzere yani dilekçelerin tetkikiyle muvazzaf, yardımcılardan mütesekkil “2 - 3” bir Birinci Başkanlık Tetkik Bürosunun kurulması lâzım geldiğini düşünüyoruz. Bu heyete aynı zamanda yürürlükte bulunan kanu-

(1) E. Laferrière, *Traité de la Jurisdiction Administrative*. İkinci bası, ikinci cilt S. 394.

nun 30 uncu maddesinde yazılı hususatin dilekçelerde mevcut olup olmadıklarının ve harç ve kaydiyelerle posta pullarının tamam bulunup bulunmadıklarının tetkiki vazifesinin de verilmesi yerinde olacaktır. Yine tatbikat göstermiştir ki dâvaların tetkikinde en büyük müşkülât mezkûr madde hükmünün tam olarak yerine getirilmemesinden doğmaktadır. Filhakika dâva konusunu teşkil eden kararlar dâvaya müteallik müsbit evrakın ademi mevcudiyeti dâvanın anlaşılmasını güçleştirdiği gibi gerek bu kararları ve gerekse müsbit evrakın celbi hem vakit ziyasına ve hem de mükerrer mesaiye sebebiyet vermektedir. Binaenaleyh kanunî merasime tam riayetle çalışacak böyle bir heyetin mevcudiyeti her bakımdan işlerin daha süratle görülmesini sağlayacaktır. Yukarıda arzedilen hususattan dolayı dâvanın reddini mucip sebepler bulunduğu takdirde dilekçeleri havi dosyaların evveleminde kanun sözcülerine tevdi ve düşünceleri alındıktan sonra heyetlerce karara bağlanması uygun olur.

Keza yürütmenin durdurulması taleplerinin de yine evvel emirde kanun sözcüleri tarafından tetkik edilerek düşünceleri alındıktan sonra karara bağlanacağına kanunda gösterilmesi tatbikatta müşahade ettiğimiz bazı fikir ve anlayış ihtilâflarını ortadan kaldıracaktır.

9 — Dâva ehliyeti, vazife gibi mesailde hangi hususun diğerine takdimi lâzım geldiğinin kanunla, mümkün görülmediği takdirde tüzükle tesbiti, şimdiye kadar olan tecrübe ve müşahedelerimize dayanarak bir noktanın daha kanunda, mümkün olamazsa tüzükte yer alması icap ettiği neticesine varmış bulunuyoruz. Şöyle ki: Dâva ehliyeti, vazife gibi mesailde hangisinin diğerine takdim lâzım gelir?

Malûm olduğu üzere ehliyet meselesi her şeyden evvel nazara alınması lâzım gelen bir noktadır. Bundan sonra vazife meselesi ve onu da izafî vazife meselesi demek olan merci tecavüzü takip eder. Bu hususların hallinden sonra müşterek dilekçe ile dâva ikamesi ve ayrı ayrı kararlar aleyhine bir dilekçe ile dâva açılmış olup olmadığı araştırılmak lâzım gelir. Bu noktalarda da yolsuzluk görülmediği takdirde teşkili tarafeyn etmek bakımından husumet ve bilâhare de süre aşımı meselesini göz önüne almak icap eder. Bunların sıra ile kanunda gösterilmesi veya hiç olmazsa tüzükte tesbit edileceklerinin kanuna derci şahit olduğumuz bazı fikir ihtilâflarının tahaddüsüne mâni olmak ve âmme intizamiyle alkali bulunmak noktalarından her halde faydalı olacaktır.

10 — Kanunun 32 inci maddesindeki ittıla üzerine dâva açmak için muayyen olan sürenin tadili,

İlgililerin maddî ve hukukî bakımdan iyice aydınlanmış bir vaziyet üzerine dâva açmalarını sağlamak gayesiyle birinci fıkra hükmünün usu-

lü dairesinde tefhim ve tebliğ edilen muamele ve kararlara hasredilmesi, ve ittilâ üzerine açılacak dâvaların ise idareye müracaatla alınacak cevap üzerine ikamesi uygun görülmektedir. Zira bir muameleye ittilâ, o muamenin tesisindeki hikmetin ve mucip sebeplerin de bilinmesi demek değildir. Bu itibarla ilgililerin haklarında tesis edilen tasarruflara dair etraflı malûmat sahibi olmaları, açacakları dâvada ne yolda hareket edeceklerini tayin bakımından lüzumlu olduğu gibi mucip sebeplerin bilinmesi halinde dâva yoluna gitmek lüzumunu da duymamaları ihtimal dahilindedir. Yalnız idarî vazifelerin ifası vesilesiyle vuku bulan fiiller hakkında icraya ittilâ üzerine müddetle bağlı olmaksızın, her zaman idareye müracaat edilebilmesi ve alınacak cevap üzerine dâva açılması neticeten bu madde ile tesbit edilen dâva açma süresinin gayri muayyen olmasını intaç edeceğinden bu mahzuru mümkün olduğu kadar azaltmak gayesiyle idareye müracaat müddetinin tahdidi ve meselâ 30 gün olarak tesbiti muvafık olacağı düşünülmektedir.

Muhtelif zamanlarda tekrarlanan fiillerde icraya ittilâ tarihinin başlangıcında tereddüt edileceğinden bunu açıkça ve ilgilinin lehine olarak tesbitinde isabet mülâhaza edilmiştir.

Bu düşüncemize uygun olarak düzenlenen madde aşağıda yazılıdır :

“İdarî yargı yoluyla Danıştaya dâva açma süresi her nevi işlem ve kararların ilgililere usulü dairesinde tefhim ve tebliğinden başlayarak özel kanunlarında süre tayin edilmeyen hallerde 90 gündür.

İdarî görevlerin yapılması vesilesiyle vuku bulan fiiller üzerine dâva açılabilmesi bu fiillere ittilâ tarihinden başlayarak 30 gün içinde fiili icra eden makama müracaatla bir karar alınmasına bağlıdır.

Tekerrür eden fiiller hakkında 30 günlük sürenin başlangıcı son fiile ittilâ tarihidir.

İptal dâvalarının lehlerine neticelenmesi sebebiyle tazminat dâvası açacakların ilâmların kendilerine tebliğinden başlayarak 30 gün içinde idareye müracaatla tazminat istemeleri ve alacakları menfi cevap üzerine dava açmaları şarttır.,,

İdare kurullarıyla yargı yetkisini haiz kurullardan çıkan kararlara karşı Danıştaya temyizen baş vurma süresi, özel kanunlarla ayrı süre tayin edilmemiş olan hallerde kararın tefhim veya tebliğinden başlayarak 90 gündür. Bu metin ittilâ vuku bulduğunu ispat külfetini idareye yüklemek suretiyle idare edilenlerin hukukunu daha geniş ölçüde himaye etmek suretiyle 4904 sayılı kanuna ait Bütçe Komisyonu raporunun dördüncü maddesinde “Kâmil kaza” dâvaları için 90 günlük müddetin mev-

zuu bahis olmaması lâzım geldiği yolunda izhar edilen temenniye de kıs-
men cevap vermektedir.

Bu teklifin kabulü “adliye mahkemelerine esas hakkında Danıştay kararını vermiştir, tazminat hususunda karar vermek adli mahkemelere aittir,, tarzında bir muhakeme ve mütalâaya istinaden cereyan eden ka-
nuna aykırı tatbikata da nihayet vermek için 23 üncü maddeye yardım edecektir.

11 — 33 üncü maddedeki idarenin sükûtu meselesi,

Kanunumuzun 33 üncü maddesinde idarece dört ay geçtikten sonra verilen cevaplar üzerine 90 gün zarfında dâva açılabilip açılmıyacağı hakkında bir sarahat bulunmadığından, tatbikatta tereddüt hasıl olmakta ve kanunun bu boşluğu kazai ve ilmî içtihatlarla doldurulmaktadır.. Bu husustaki içtihadın mucip sebepleri cümlece malûm bulunduğundan bu hususta fazla tafsilâtı zait addederek bunun kanun metninde yer alması gerektiğini ve bu suretle ilerde vukuu muhtemel ihtilâfların önlenmesini isabetli bulmaktayız. (1).

12 — Kanununun 34 üncü maddesindeki durdurur tabirinin keser olarak değiştirilmesi,

Kanunumuzun 34 üncü maddesinde yer alan bir tâbirin daha doğrusu bir hükmün değiştirilmesini ve yine aynı maddeye bir hükmün ilâvesi suretiyle yeni bir yolun açık tutulmasını yerinde görmekteyiz. Şöyle ki: 34 üncü maddenin ikinci fıkrasındaki (durdurur) tâbiri, hükmü (keser) olarak değiştirilmesi ve maddede bahsi geçen müracaatın yalnız mafevk idarî mercilere hasredilmiyerek kanunun vesayet makamına vesayeti altındaki idarenin kararlarını iptal selâhiyeti tanıdığı ahvalde, vesayet makamına vaki müracaatın da dâvâ ikamesi için muayyen olan süreyi kesmesidir Malûm olduğu üzere durdurur tabiri tadil eder, mânâsına mahmul olup keser tâbiri evvelce geçen müddetin kalktığına ve yeni baştan müddet cereyan edeceğini ifade eder. Aradaki fark büyüktür, durdurur hükmünün yerine keser hükmünün konulması, davâ yoluna müracaatın en son ihtiyar edilmesi lâzım gelen bir yol olması hasebile işin bu yola gidilmeyen idarece halli yoluna gidilmesi imkânlarını arttırmakta cemiyet hayatı için büyük fayda vardır (2).

Keza idare hukukuna göre kanunun vesayet makamlarını selâhiy-

(1) Lütfi Duran, *İdarî müracaatlar ve bunlar karşısında idarenin sükûtu meselesi*, ts. HUK. Fa. Mec. 1946. Cilt XII, sayı 1, sah. 130.

(2) İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası Cilt XII, sayı 1, sahife 130 da bu hususlarda daha fazla malûmat vardır.

yetli kıldığı ahvalde bu makamların vesayetleri altındaki idarelerin kararlarını tasdik veya iptale mütedair vermiş oldukları kararlarla mafevk idarî mercilerin tasdik veya iptale dair olan kararları arasında mahiyeten esaslı bir fark yoktur. Bu itibarla bu gibi ahvalde vesayet makamlarına vaki müracaatların da süreyi kesmesi hukukan yerinde olur. Ancak vesayet makamlarını kararları aleyhine vesayet müessesesinin mahiyeti icabı kararı veren vesayet makamının mafevki idarî makamlara müracaatın bu süreye tesiri olmaması lâzım geldiği unutulmamalıdır.

13 — Dava dosyalarının evvel emirde raportörler tarafından incelenmesi ve onların hazırlıyacakları raporun dosya ile birlikte kanun sözcülüğüne verilmesi,

Kanun yapılmasını yerinde gördüğümüz ve kabulü halinde çok hayırlı neticeler sağlıyacağına inandığımız bir değişiklik de şudur: Tekemmül eden dava dosyaları kanun sözcülerine verilmeden önce raportörler veya yardımcı- raportörler tarafından tetkik edilmeli ve bu tetkikat neticesi, iddia ve müdafaalarla istinad edilen delillerin bir hülâsasını havi olmak üzere bir rapor haline getirilmelidir. Bu rapora, raporu hazırlıyanın verilmesi lâzım gelen karara ait düşüncesinin de ekli bulunması ayrıca temenniye şayandır. Ancak bu teklifin kabulü halinde hiç şüphesiz raporların nasıl tanzim edileceği ve neleri havi olması lâzım geldiği kanuna ait tüzükte ayrıca belirtilmelidir. Zira vazifeler ve bunlardan doğan mesuliyetler şahsileştirilmedikçe tam verimli mesai beklemek güç olur ve mesuliyet hissi zayıflar. Binaenaleyh raportörlerin ve yardımcı - raportörlerin bu şekilde rapor hazırlamaları esası vaz olunursa davaların çok daha iyi tetkik edileceğinde ve hataların azalacağında şüphe edilemez. Saniyen bu şekilde hazırlanan bir raporda o raporu hazırlıyanın bütün kudret, ehliyet ve dikkati açıkça görülebileceği gibi irtikâp edilecek hatalar da derhal farkedilecektir. Yalnız şurasını ehemmiyetle kaydedelim ki dava dosyalarını bu şekilde kanun sözcülerine tevdi bugünkü kadrolara ve mevcuda nazaran vasati olarak 4 - 5 raportöre bir kanun sözcüsüne isabet etmesi sebebiyle zarurî olmakla beraber bu hal kanun sözcülerinin yalnız rapor üzerine düşüncelerini bildirmelerini icap ettirmeyeceğini ve onların da dosyaları tetkik ederek elde edecekleri neticeye göre davânın hukukî durumunu belirtmeye mecbur olduklarını tebarüz ettirmek tetkiklerin salim netice vermeleri ve formülcülük kelimesiyle hülâsa edilebilen tembellik sisteminin yerleşmesine mani olmak için lüzumludur. Prensip itibariyle tek dereceli olan idarî kazada bu şekilde karşılıklı ve murakabeli çalışmaların müsbet neticeleri davalarda daha büyük bir isabetle karara bağlanmalarını sağlıyacaktır.

Raportörlük vazifesinin yardımcılarına verildiği hallerde bu zatların düşüncelerini bildirmeleri onların muhakeme kabiliyetlerini inkişaf ettirecek ve bilhassa düşündüklerini imzalarını taşıyan bir vesika halinde ortaya koymak mecburiyeti, onları mesuliyet duygusu altında dosyalar üzerinde daha büyük bir dikkat ve ciddiyetle durmak ve düşünmek zarureti ile karşılaştıracaktır. Meslekte ilerlemeleri de böyle objektifleşmiş bir ölçüye göre tanzim edilmek yolu tutulursa herkes derin bir vicdan huzuruna kavuşur ve istikbalin kendi muvaffakiyetine bağlı olduğunu görerek daha verimli çalışmanın usullerini ve çarelerini araştırır.

14 — Duruşmalı işlerin 15 gün zarfında esastan karara bağlanması mümkün olmadığı takdirde duruşmanın tekrarı,

Danıştay Tüzüğü'nün 85 inci maddesinde her ne kadar duruşma günü karar verilmezse nihayet 15 gün içinde davanın karara bağlanması lâzımdır, denilmekte ise de bir çok ahvalde bu 15 günlük müddet zarfında bir ara kararı verilmekte ve davanın esastan karara bağlanması bazan aylarca sonra mümkün olmaktadır. Bu müddet zarfında gerek heyetlerde ve gerekse kanun sözcülüğünde tebeddüller vaki olmakta, aradan geçen uzun zaman sebebiyle duruşmanın hasıl ettiği intiba ve tesirler silinmekte, duruşma yapılmadan cereyan ettiği şekilde dava, evrak üzerinden karara bağlanmaktadır. Halbuki kanun duruşmalı işlerde kanun sözcüsünün huzurunu şart kılmıştır. Bu vaziyette duruşmada bulunmayan kanun sözcüsü tarafından mütalâa serdetmek gibi bir vaziyet hasıl olmaktadır, ki kanunun istihdaf ettiği gaye ve mutlak emri ihlâl olunmaktadır. Bu sebebe binaen kanuna bir fıkra ilâvesi suretiyle duruşmalı işlerin 15 gün zarfında karara bağlanması lâzım geldiği ve ara kararı verilmek suretile bu müddet zarfında esastan karar verilmediği takdirde duruşma talebinde bulunana resmen tebliğat icrasile duruşmanın tekrarının istenilip istenilmediğinin sorulması yolunda bir hüküm ilâvesini yerinde bulmaktayız.

15 — Bazı ahval için kanuna munzam 10 günlük müddetler konulması,

Kanuna ilâvesini isabetli bulduğumuz bir noktayı daha kaydetmek isteriz. Malûm olduğu üzere H.U.M. kanununun 193 üncü maddesi ile 171 sayılı tefsir kararı, herhangi bir idari karar aleyhine merciinin gayri bir mahkemeye müracaat olunupta bu müracaatın vazife bakımından reddi halinde 10 günlük munzam müddetten bahsetmektedirler. Adlî ve idari yargı yerlerine ait olan bu hükmün muhtelif idari yargı yerlerine de teşmili kanaatimizce hak ve adalete ve işin icaplarına uygun düşecektir.

Keza H. U. M. K. nun aynı maddesinde yer almış bulunan diğer bir müddet hükmünün de kanunumuza ya doğrudan doğruya veya mezkûr kanunı atf yapılmak suretile alınması aynı gayeye hizmet bakımından her halde isabetli olacaktır. İptaline karar verilen arzuhalin yerine yeniden bir arzuhal tanzim ve itası için munzam 10 günlük müddet. Bundan maksadımız müştereken dava açmaları caiz olmayanların bir dilekçe ile dava ikame etmeleri veya bir dilekçe ile iki idari karar aleyhine dava açılması hallerinde dilekçelerin reddine karar verilirse birinci halde müştereken dava açanlardan her birinin ve ikinci halde her iki idari karar aleyhine dava açanın yeniden ayrı ayrı davalar ikame etmesine imkân verilmesidir.

15/1 — Kararın düzeltilmesi hakkındaki talebin tetkiki esas dava dosyasının raportörüne bırakılmalıdır,

Kanun sözcüleri için idari mahiyette olarak şöyle bir usul tesis ettik: Hiç bir kanun sözcüsü üzerinde çalıştığı ve raporunu verdiği dosyaya ait kararın düzeltilmesi için vuku bulan müracaat üzerine vücuda gelen dosyayı tetkik etmez. Bu yasağın psikolojik sebebi şudur: İnsanı bütün meziyetleri ve nakiseleri ile bir küll olarak nazara almak lâzımdır. Böyle mütalâa edilen insanın işlediği kusuru itiraf etmediği, bunun kusur olduğunu idrâk edemediği, anlıyamadığı ve binanaleyh eski kanaat ve telâkkisinde samimi olarak ısrar ve sebat ettiği hali mazur görerek bir tarafa bırakılmı; tuttuğu yolun hatalı olduğunu anladığı halde dahi garip ve esrarlı bir hotgâmlık hissini tesiri altında kalarak bir çok kimselerin hatalı yolda taannüt ettikleri müşahede olunmaktadır. Kanun sözcüleri için, yukarıda arzolanduğu veçhile, alınan bu tedbir ile beşerin tabiatında meknuz bulunan bu zafın karşılanmasında büyük menfaatler sağlanmıştır. Adli kaza teşkilâtı ile mukayese edildiği zaman tek dereceli olması itibarile kâfi teminatı haiz olmadığından endişe izhar edilmesi ihtimaline karşı bu hareket tarzı idari kaza müessesesini kuvvetlendiren âmillerden biri gibi mütalâa olunmuştur.

Başkanlık makamının meçhulu değildir ki bu gün Danıştay kanunu raportörlük meselesinde hemen tamamen tersine işlemektedir. Şöyleki: Yalnız dava daireleri Genel Kurulunda rüyet edilen davaların raporları fiilen üyeler tarafından hazırlanmakta, dava dairelerinde görülen davaların tetkiki ve raporların tanzimi yardımcılarına bırakılmaktadır.

Kanun sözcüleri için — ki münferit mesailerinin mahsulü bulunan mütalâa ve görüşlerini ihtiva eden raporlarını omuzlarına yüklenen mesuliyetin bütün ağırlığını hissederek imza ederler — ruhi şartlar yukarıda işaret edilen şekilde olunca bu güne kadar tarafların iddia ve mü-

dafaalarını azamî sadakat ile telhis edebilenin vazifesini en mükemmel surette ifa eylemiş olduğu kabul edilen yardımcı raportörler bakımından aynı esaslar daha ağır, hakka ve adalete aykırı neticeler verebilir. Zira Kanun sözcüleri nihayet bir görüş tarzını müdafaa etmek suretile hadise-deki hukuki muktazayı belirtmekle mükellef ve bir bakımdan yeni hukuk tatbikatının öncüleri olduklarından onların her müdafaa ettikleri tezin hüküm veren heyetlerce mutlaka kabulü lâzım gelmediği gibi heyetlerce kabul edilmeyen tezlerin de sırf bu sebeple yanlış olduklarına hükmedilemez. İdare hukukunu yeni görüş ve buluşlarla bütün hukuksınasların hürmet ve takdirini celp edecek surette zenginleştirmeye, geliştirmeye muvaffak olan Fransız Danıştayı kanun sözcüleri bir noktayı nazarı kabul ettirmek için aynı esaslar dairesinde mütalâalarını, üç, beş bazan on sene beyhude gibi görünen yılmaz bir gayretle ve metanetle tekrar etmişler, bazan bu gayretler fevkalbeşer bir sebat numunesi olarak nesilden nesile sürmüş ve fakat nihayet zaferle tetevvüç eylemiştir.

Halbuki raportörlerin vaziyeti büsbütün başkadır. Onlar yukarda işaret ettiğimiz veçhile hiç olmazsa bugün cari hükümlere göre tarafların ve kanun sözcüsünün düşüncelerini, iddialarını en mükemmel şekilde telhis vazifesi ile mükelleftirler. Vazife böylece basitleşip maddileşince bu vazifenin mahiyeti icabı olarak işlenecek hatalar da maddi olacak yani hülâsa edilmesi lâzım gelen vakaların isbatına yarayan delillerin ve beyan edilen mütalâaların yanlış olarak nakil ve telhisi şeklinde tecelli edecektir. Hiç bir noktai nazar serdine mahal teşkil etmeyen bu telhis amelîyesindeki hata, doğrudan doğruya raportörün mesul tutulmasını zaruri kılar. Böylece bir hatanın tesbiti halinde alâkalının mesuliyetini görmemelikten gelmek idari kazanın kıymetini derhal düşürür, ona olan itimadını sarsar.

Şimdi kararın düzeltilmesi talebini havi müracaatı, düzeltilmesi istenilen kararın dosyasını tetkik edilmek üzere telhis eden ve faraziye icabı olarak dosya münderecatını yanlış telhis eylemek suretile heyetin yanlış karar vermesine sebep olan yardımcı - raportöre verdiğimiz düşünelim. Büyük bir ihtimal ile denilebilir ki yardımcı - raportör, asıl kararın hatalı olarak ittihazına yol açan hatalı telhisini yapılması lâzım gelen şekilde yapılmış gibi gösterecektir. Usulüne uygun olarak hazırlanmış olan raporlara müteallik dosyaların münderecatı tekrar heyetler tarafından tetkik edilmediğine ve esasen böyle bir tetkike maddi olarak vakit bulmak da mümkün olmadığına göre hatalı yolda ısrar yüzünden hadise memleket adaleti bakımından hazin bir netice ile kapanacaktır. Halbuki bizim kanun sözcüsünü değiştirmek suretile ihdas ettiğimiz usul yardımcı - ra-

portörler hatta raportörler için de riyeti mecburi bir kaide haline gelirse bu yüzden meydana gelen ve hukuka aykırı karar verilmesine sebep olan bu itiyada son verilmiş olur, ve böylece Danıştay kararları varlığından müstagni bulunmadığı yeni bir teminata daha kavuşur.

16 — Kanun sözcülerine nefan lil - kanun, kararın düzeltilmesi talebinde bulunma yetkisinin tanınması,

Yürürlükte bulunan Danıştay Kanununun 5 inci maddesine göre kanun sözcülerinin esas vazifeleri davaların durumunu hukuk bakımından belirtmektir. Uhtelerine böyle mühim bir vazife tahmil edilmiş olan kanun sözcülerinin selâhiyetleri üç nokta da toplanmaktadır: "1" bir davanın duruşmalı olarak görülmesini istemek, "2" bir davanın dava daireleri genel kurulunda rüyetini takip etmek, "3" içtihadın birleştirilmesi talebinde bulunmak. Memleketimizde idari kazanın lâyıkile inkişafı noktasından kanun sözcülerine tevdi edilmiş olan bu selâhiyetlerin ehemmiyeti teslim edilmekle beraber bunların kâfi olmadığını ve başka bir selâhiyetin daha verilmesi lâzım geldiğini düşünüyoruz. Zira idari mevzuların içinde yoğurulmuş olan kanun sözcülerine bu yeni selâhiyetin tanınması idare faaliyetinde kanunun hakimiyetinin temini ve amme hizmetlerinin işleyişinin kontrolü demek olan idari davalar konusunda çok dikkate şayan ve hayırlı neticeler verecektir. Kanun sözcülerine ilâveten verilmesini düşündüğümüz selâhiyet nefan lil-kanun kararın düzeltilmesi talebinde bulunmak yetkisidir. Her nekadard yukarıda işaret edildiği veçhile kanun sözcülerinin içtihadın birleştirilmesi talebinde bulunmak selâhiyetleri mevcut bulunmakta ise de bu yola ancak bir birine mübâyın kararların bulunması haline gidebilmektedir. Halbuki teklif ettiğimiz selâhiyetin istimali için böyle bir halin bulunmasına ihtiyaç yoktur.

Kanun sözcülerine böyle bir selâhiyet tanıdığı takdirde nazara alınmasını muvafık bulduğumuz noktalar şunlardır.

- a) İslâmların taraflara olduğu gibi kanun sözcülerine de tebliği,
- b) Bu gibi ahvalde tetkikatın mevcut dâva evrakı ve kanun sözcüsünün kararın düzeltilmesi hakkındaki yazısının üzerine yapılması,
- c) Kanun sözcüleri tarafından vaki olacak kararın düzeltilmesi taleplerinin Baş Kanun Sözcüsünün tensibinden sonra heyete sevki,
- d) Bu gibi ahvalde hiç bir harç, resim ve cezanın alınmaması.

17 — Başyardımcı ve yardımcıların Danıştayın yaz tatilinden istifade ettirilmeleri,

Bunlardan sonra kanun tatbikatından edindiğimiz kanaate göre Danıştay Başyardımcı ve yardımcılarının da bu yaz tatilinden istifadelerinin

sağlanması lâzımdır. Tatil aylarında dairede kalan bu memurların bu zaman zarfında mesaiyeri hemen hemen asgari hadde inmekte ve buna mukabil Danıştayın faaliyette bulunduğu aylar zarfında senelik mezuniyetlerini almaları verime menfi tesirler icra etmektedir. Üyeler ve kanun sözcüleri gibi dimağ kudreti sarfederek onlar kadar yorulan bu sınıfın aynı tatil hükmünden istifade ettirilmeleri iş icapları bakımından hayırlı neticeler tevhit edecektir.

18 — Husumet tevcihindeki isabetsizlik sebeble reddedilen davalarda 10 günlük munzam müddetin mebdai,

Kanunumuzdaki boşluklardan biri de şudur: husumet tevcihindeki isabetsizlik yüzünden reddedilen bir davada 10 günlük müddet mutlak olarak esas davanın reddi hakkındaki kararın alâkadarlara tefhimi veya tebliği tarihinden mi başlayacak, yoksa bu red kararının düzeltilmesi talebi bu müddeti kesecek mi?

Kanaatimizce ikinci şıkkın kabulü kanunun istihdaf ettiği gayeye uygun olur. Her türlü içtihad itilâflarını bertaraf etmek için kanunun tadili esnasında bu hususun nazara alınmasını, hiç olmazsa tüzükte yer almasını lüzumlu saymaktayız.

19 — Kanunda mevcut bazı hataların tashihi ve bazı hükümlerin tavihi,

Halen yürürlükte bulunan kanunda rastladığımız bazı hataların düzeltilmesini ve bazı hükümlerin tavihini muvafık gördüğümüzden bunları aşağıda işaret ediyoruz:

a — 3546 sayılı kanunun 4904 sayılı kanunla değiştirilen 35 inci maddesinin üçüncü fıkrası ile 24 üncü maddesindeki zaman aşımı ibarelerinin süre aşımı olarak tashihi,

b — 28 inci maddedeki 11 rakamının 26 ıncı maddedeki gibi 15 olarak düzeltilmesi,

c — 3546 sayılı kanunun 4904 sayılı kanunla değiştirilen 57 inci maddesinin 7 inci fıkrasında aynen “Kanunda tayin edilen sürelerin bitmesi bu ara verme zamanına tesadüf ederse bu süreler ayrıca karar vermeğe lüzum kalmaksızın ara vermenin sona erdiği günden başlayarak yedi gün uzatılmış sayılır.” denilmekte ve kanunumuzda cevap süresi, dava açma süresi, ve kararın düzeltilmesi için talep süresi olmak üzere mevcut olan üç sürenin de bu madde hükmüne girdiği manası çıkmaktadır. Halbuki gerek dava ikamesi için mevcut olan 90 günlük süre ve gerekse kararın düzeltilmesi talebine ait 15 günlük süre böyle bir uzatmaya müsait bulunmamaktadırlar. Binanaleyh bu uzatma hükmünün cevap sürelerine ait bulunduğunu açıklamakta fayda mülâhaza edilmektedir.